

Examen VMBO-GL en TL

2013

tijdvak 1
maandag 27 mei
13.30 - 15.30 uur

economie CSE GL en TL

Dit examen bestaat uit 48 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 58 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Lenen kost geld

Bij de beantwoording van de vragen 1 tot en met 6 moet je soms gebruikmaken van informatiebron 1 in de bijlage.

Je kent vast wel de reclames over geld lenen. Door deze reclames wordt geld lenen blijkbaar door velen als de normaalste zaak van de wereld beschouwd. Extra geld, dat klinkt aantrekkelijk. Dat vindt Wim, een veertigjarige onderwijsmanager uit Beneden Leeuwen ook wel.

- 1p 1 Veel mensen lenen geld voor de aanschaf van een duurzaam consumptiegoed. Men onderscheidt nog meer motieven om geld te lenen.
→ Noem nog één ander motief van mensen om geld te lenen.

Gebruik informatiebron 1.

- 2p 2 Een voorbeeld van een duurzaam consumptiegoed is een lcd-tv. Wim wil heel graag een lcd-tv aanschaffen. Hij ziet de advertentie uit de informatiebron. Wim wil de tv niet contant betalen, want dan is al zijn spaargeld op. Hij vraagt zich af wat de tv hem méér kost als hij voor financiering kiest.
→ Laat met een berekening zien dat de prijs van deze tv bij financiering ruim 57% hoger is dan de prijs bij contante betaling. Schrijf je berekening op.
- 2p 3 Verschillende instanties geven de consument voorlichting over geld lenen. Eén van die instanties is het Nibud. Na een tip van zijn buurvrouw bezoekt Wim de website van het Nibud. Het Nibud adviseert consumenten: "Stel uzelf twee vragen voor u een lening aangaat."
→ Maak de zinnen kloppend door de juiste woorden te kiezen.
Doe het zo: Noteer de getallen (1) en (2) op je antwoordblad. Vul bij de getallen de juiste woorden in. Kies uit de woorden die tussen haakjes staan.

Kunt u het bedrag ook zelf sparen?

Is de aankoop wel echt zo dringend nodig? Lenen kost namelijk altijd geld door de ... (1) ... (rente / aflossing / rente én aflossing) die u moet betalen.

Past de lening in uw begroting?

Een lening geeft een maandelijkse aflossingsverplichting. De ... (2) ... (dagelijkse uitgaven / vaste lasten / incidentele uitgaven) worden hierdoor dus hoger.

1p 4 Vrijwel iedereen die een krediet heeft, is geregistreerd bij het Bureau Krediet Registratie (BKR) in Tiel. Bij het BKR is bekend welke kredieten iemand op dit moment heeft en welke kredieten iemand de afgelopen vijf jaar heeft beëindigd. Kredietverleners kunnen informatie over een consument opvragen bij het BKR.
→ Leg uit waarom vooral kredietverleners belang hebben bij deze informatie.

1p 5 Banken maken veelvuldig gebruik van informatie van het BKR. Ook de consument heeft financieel voordeel van het registreren van een lening bij het BKR. Hieronder staan drie tussenstappen.
1 Banken hebben lagere kosten.
2 Banken lopen minder risico.
3 Banken brengen minder kredietkosten in rekening.

In welke regel staan de tussenstappen in een logische volgorde?

- A registratie van de lening bij het BKR → 1 → 2 → 3 → financieel voordeel consument
- B registratie van de lening bij het BKR → 1 → 3 → 2 → financieel voordeel consument
- C registratie van de lening bij het BKR → 2 → 1 → 3 → financieel voordeel consument
- D registratie van de lening bij het BKR → 2 → 3 → 1 → financieel voordeel consument
- E registratie van de lening bij het BKR → 3 → 1 → 2 → financieel voordeel consument
- F registratie van de lening bij het BKR → 3 → 2 → 1 → financieel voordeel consument

1p 6 Wim heeft nog steeds geen lcd-tv gekocht. Hij is er ondertussen wel achter gekomen dat er heel wat instanties zijn die zich bemoeien met het lenen van geld door consumenten: het Nibud, het BKR, de overheid. Wim vindt het allemaal erg overdreven. Hij zegt: "Ik kan zelf heel goed beslissen of ik geld leen of niet."
→ Ben jij het eens of oneens met Wim? Geef een passend argument voor je mening.

Lenen kost geld

Informatiebron 1

Advertentie op internet

46" SONY Icd-tv met Full HD en 100Hz
Motion Flow

Prijs contant: € 1.599,00
Financiering: per maand € 34,90 in
72 maanden

Liever doorleren dan werkloos

Bij de beantwoording van de vragen 7 tot en met 12 hoef je géén gebruik te maken van een informatiebron.

Zaterdag 22 augustus 2009

Uit 'De Gelderlander':

Door de economische crisis kiest een recordaantal jongeren voor langer doorleren op een mbo-school, hogeschool of een universiteit. 'Liever doorleren dan werkloos' is het motto.

- 1p 7 Leg uit waarom er in bovenstaande tekst sprake kan zijn van verborgen werkloosheid.
- 1p 8 Het aantal studenten dat zich inschreef voor de Nederlandse universiteiten is ten opzichte van 2008 met 25% gestegen tot 56.000 in 2009.
→ Hoeveel studenten hadden zich in 2008 ingeschreven? Schrijf je berekening op.
- 2p 9 De extra instroom van studenten brengt aanzienlijke voordelen met zich mee, bijvoorbeeld: economische groei.
→ Leg uit dat de economie op den duur kan gaan groeien als jongeren kiezen voor langer doorleren.
- 1p 10 In Nederland bestaat de werkloosheidswet (WW). Hebben werkloze schoolverlaters in het algemeen recht op een WW-uitkering?
A Ja, de werkloosheid is niet verwijtbaar.
B Ja, ze zijn direct beschikbaar voor werk.
C Nee, hiervoor moeten ze in de laatste 5 jaar minstens 4 jaar gestudeerd hebben.
D Nee, ze hebben nog geen arbeidsverleden.

In juli 2009 kwam de regering met het wetsvoorstel 'Wet Investeren in Jongeren' (WIJ). De WIJ verplicht gemeenten jongeren van 18 tot 27 jaar die zich melden voor een uitkering een aanbod te doen. Dit kan een baan zijn, een vorm van scholing of een combinatie van beide, afgestemd op de situatie van de betreffende jongere. Als deze het aanbod niet accepteert, dan krijgt hij ook geen uitkering van de gemeente.

- 1p 11 Wat kan een reden zijn voor de overheid om in dit wetsvoorstel een vorm van scholing aan te bieden?
- A de jongeren een groot plezier doen
 - B de kans op een baan vergroten
 - C de vraag naar de productiefactor arbeid verkleinen
 - D het aanbod van de productiefactor arbeid vergroten
- 1p 12 Zoals vaker bij nieuwe wetten, zijn er ook tegenstanders van de WIJ. Zij zijn van mening dat de jongeren zelf mee moeten betalen aan hun opleiding.
- Ben jij het hier mee eens?
- Doe het zo:* Neem één van de twee zinnen die past bij jouw mening over op je antwoordblad en vul daarna de zin aan met jouw argument.
- 1 Ik vind dat jongeren mee moeten betalen aan hun opleiding, omdat ...
 - 2 Ik vind dat jongeren niet mee hoeven te betalen aan hun opleiding, omdat ...

De teller loopt!

Bij de beantwoording van de vragen 13 tot en met 18 moet je soms gebruikmaken van informatiebron 2 in de bijlage.

Nederland heeft een fileprobleem. Vooral in de spits staan automobilisten vaak en lang in de file. Er worden vele voorstellen gedaan om het fileprobleem op te lossen. Uitgangspunt in veel van die voorstellen is: hoe meer kilometers je rijdt, hoe meer je moet betalen. Een oud-minister van verkeer en waterstaat presenteerde ooit het wetsvoorstel: 'de kilometerprijs.'

In het wetsvoorstel stond het volgende: de vaste autobelastingen (de motorrijtuigenbelasting (MRB) en de aanschafbelasting (BPM)) verdwijnen. De automobilist betaalt alleen voor de werkelijk gereden kilometers. In elk voertuig komt een GPS-apparaatje dat bijhoudt hoeveel, wanneer en waar er gereden wordt. Er komt een basistarief per gereden kilometer in Nederland. De hoogte ervan is mede afhankelijk van de hoeveelheid CO₂ die de auto uitstoot. De overheid wil de CO₂-uitstoot op deze manier verminderen. Daarnaast kan het zijn dat in de spits op drukke trajecten een toeslag per kilometer betaald gaat worden, de spitstoeslag.

- 1p 13 Voor welke automobilist zou de rekening het laagst uitvallen op basis van het basistarief, als de wet 'de kilometerprijs' zou worden ingevoerd?
- A automobilist met een auto met een hoge CO₂-uitstoot die veel kilometers rijdt
 - B automobilist met een auto met een hoge CO₂-uitstoot die weinig kilometers rijdt
 - C automobilist met een auto met een lage CO₂-uitstoot die veel kilometers rijdt
 - D automobilist met een auto met een lage CO₂-uitstoot die weinig kilometers rijdt
- 1p 14 Bij het heffen van belastingen hanteert de overheid verschillende uitgangspunten. Op welk beginsel was het wetsvoorstel 'de kilometerprijs' gebaseerd?
- A het draagkrachtbeginsel
 - B het profijtbeginsel
 - C het progressiebeginsel
 - D het solidariteitsbeginsel

- 1p 15 Volgens economen is de invoering van een hoger tarief in de spits gunstig voor de concurrentiepositie van Nederlandse bedrijven.
Hieronder staan drie economische verschijnselen.
- 1 lagere (transport)kosten
 - 2 minder auto's in de spits
 - 3 minder vertraging

In welke regel staan de tussenstappen zo dat de gedachtegang van de economen goed wordt weergegeven?

- A hoger spitstarief → 1 → 2 → 3 → betere concurrentiepositie bedrijven
B hoger spitstarief → 1 → 3 → 2 → betere concurrentiepositie bedrijven
C hoger spitstarief → 2 → 1 → 3 → betere concurrentiepositie bedrijven
D hoger spitstarief → 2 → 3 → 1 → betere concurrentiepositie bedrijven
E hoger spitstarief → 3 → 1 → 2 → betere concurrentiepositie bedrijven
F hoger spitstarief → 3 → 2 → 1 → betere concurrentiepositie bedrijven

Gebruik informatiebron 2.

- 2p 16 Thomas is benieuwd wat de gevolgen voor hem zouden zijn geweest als de kilometerprijs was ingevoerd. Op de site van de ANWB vindt hij een vergelijking van de autokosten **vóór** en **ná** de invoering van de wet 'de kilometerprijs'.
Thomas rijdt in een nieuwe VW Golf. Hij rijdt 15.000 km per jaar, waarvan 2.500 in het buitenland. Van 1.200 km **per jaar** weet hij dat ze onder het spitstarief zouden vallen. De spitstoeslag zou 5 cent per kilometer gaan bedragen.
→ Bereken het verschil tussen zijn totale autokosten **per maand** vóór de kilometerbeprijzing en ná de kilometerbeprijzing en geef aan of de invoering van de wet een voordeel of een nadeel zou zijn geweest voor Thomas. Schrijf je berekening op.
- 1p 17 In het systeem van de motorrijtuigenbelasting (MRB) zit een opslag (opcenten) voor de provincies. Deze opcenten voor de provincies zouden vervallen met de afschaffing van de MRB. In het wetsvoorstel mogen provincies dit compenseren met een andere belasting. Thomas zegt: "Raar is dat. De regeling is bedoeld om mensen minder auto te laten rijden. Maar degene zonder auto gaat de rekening betalen."
→ Leg uit dat degene zonder auto nadelig uit zou zijn met de invoering van de wet 'de kilometerprijs'.
- 2p 18 De vrouw van Thomas zegt: "Waarom kiezen voor een spitstarief als je ook kunt kiezen voor een verhoging van de accijns op benzine?"
Volgens de toenmalige minister is de invoering van het spitstarief een betere keuze om het aantal files te verminderen dan een verhoging van de accijns op benzine.
→ Geef een argument voor de bewering van de minister. Vergelijk daarbij de gevolgen van de invoering van het spitstarief met een accijnsverhoging.

De teller loopt!

Informatiebron 2

Autokosten

Autokosten in euro's per maand vóór kilometerbeprijing						
Begroting autokosten: middenklasse op benzine (VW Golf) Gebruiksduur 4 jaar	Waardevermindering en rente	Vaste rijksautobelastingen (BPM + MRB) *	Provinciale belastingen	Variabele autobelastingen op basis van een kilometerprijs; tegen basistarief	Vaste kosten, reparatie en onderhoud; brandstof	Totaal
Bij 10.000 km per jaar waarvan 0 km in het buitenland	255	75	19	0	234	583
Bij 15.000 km per jaar waarvan 2500 km in het buitenland	266	78	19	0	286	649
Bij 20.000 km per jaar waarvan 2500 km in het buitenland	277	82	19	0	344	722
Bij 25.000 km per jaar waarvan 2500 km in het buitenland	288	85	19	0	406	798
Bij 30.000 km per jaar waarvan 2500 km in het buitenland	295	87	19	0	487	888
Autokosten in euro's per maand ná kilometerbeprijing						
Bij 10.000 km per jaar waarvan 0 km in het buitenland	242	0	0	28	234	504
Bij 15.000 km per jaar waarvan 2500 km in het buitenland	254	0	0	34	286	574
Bij 20.000 km per jaar waarvan 2500 km in het buitenland	265	0	0	48	344	657
Bij 25.000 km per jaar waarvan 2500 km in het buitenland	276	0	0	62	406	744
Bij 30.000 km per jaar waarvan 2500 km in het buitenland	284	0	0	76	487	847

* BPM = belasting van personenauto's en motorrijwielen
(= aanschafbelasting)

* MRB = motorrijtuigbelasting

China: van ontwikkelingsland naar wereldmacht?

Bij de beantwoording van de vragen 19 tot en met 24 moet je soms gebruikmaken van informatiebron 3 en 4 in de bijlage.

Uit de krant:

Door de economische crisis in 2009 kreeg de westerse wereld de neiging om de binnenlandse markten te beschermen. Dit kan een nadeel zijn voor derdewereldlanden, zoals India, China en landen in Afrika.

- 2p 19 India en China zijn opkomende economieën, maar zij behoren volgens velen nog tot de ontwikkelingslanden of derdewereldlanden.
→ Noem twee kenmerken van ontwikkelingslanden.
- 1p 20 De Wereldhandelsorganisatie spreekt vaak over protectionisme. Wat is de economische betekenis van het begrip protectionisme?
A het beschermen van de binnenlandse markt
B het beschermen van de overheid
C het beschermen van de vrijhandel
D het beschermen van de wereldmarkt
- 1p 21 De Wereldhandelsorganisatie streeft ernaar de wereldhandel vrijer te maken. Het motief daarvoor is dat vrijhandel de wereldhandel doet toenemen.
→ Wat is het gevolg van vrijhandel voor China?
Doe het zo: Noteer de getallen (1), (2), (3) en (4) op je antwoordblad. Vul bij ieder getal het juiste woord in. Kies uit de woorden die tussen haakjes staan.
- Bij vrijhandel worden onder andere de invoertarieven voor producten uit China ... (1) ... (ingevoerd / afgeschafte). Hierdoor krijgt China met zijn producten een ... (2) ... (betere / slechtere) concurrentiepositie ten opzichte van producten uit de rijkere landen. Hierdoor neemt de export van China ... (3) ... (toe / af). Dat betekent ... (4) ... (meer / minder) inkomsten in China.
- 1p 22 De inkomsten van een land bepalen mede of een land welvarend is. Zo was in Nederland in 2008 het inkomen per hoofd van de bevolking € 36.850. Nederland had toen een bevolking van 16,7 miljoen mensen. Het (nationaal) inkomen van China in 2008 bedroeg 3.013 miljard euro. De bevolking bedroeg 1.320 miljoen mensen (bijna 20% van de wereldbevolking).
→ Hoe groot was het inkomen per hoofd van de bevolking van China in 2008? Schrijf je berekening op.

Gebruik informatiebron 3.

- 1p **23** Een groot deel van het inkomen van China werd verdiend met de uitvoer van goederen en diensten.
→ Hoeveel procent van de totale uitvoer uit China gaat naar Nederland?
Schrijf je berekening op.

Gebruik informatiebron 4.

- 1p **24** Er zijn economen die China indelen bij de zogenaamde opkomende economieën. Zij beweren dat China geen ontwikkelingsland meer is. Zij baseren dat vooral op de verdeling van het nationaal inkomen over de verschillende sectoren.
→ Welk gegeven in informatiebron 4 duidt erop dat China geen ontwikkelingsland meer is? Leg je antwoord uit.

China: van ontwikkelingsland naar wereldmacht?

Informatiebron 3

Buitenlandse handel China in 2008

totale Chinese invoer	690,99 miljard euro
totale Chinese uitvoer	915,82 miljard euro
Nederlandse uitvoer naar China	3,8 miljard euro
Nederlandse invoer uit China	25,3 miljard euro
voornaamste handelspartners	invoer uit: Japan, Zuid-Korea, Taiwan, Verenigde Staten, Duitsland uitvoer naar: Verenigde Staten, Hongkong, Japan, Zuid-Korea, Duitsland

bron: World Factbook

Informatiebron 4

Verdeling nationaal inkomen van China over de sectoren (2008)

landbouw	10,9%
industrie	48,6%
diensten	40,5%

bron: World Factbook

OPEC

Bij de beantwoording van de vragen 25 tot en met 30 moet je soms gebruikmaken van informatiebron 5 in de bijlage.

Uit de krant van september 2009:

Het laatste half jaar is de olieprijs fors gestegen.

De leden van de OPEC (olieproducerende landen) vinden dat 70 dollar per vat de 'normale' olieprijs is. Op dit moment is de olieprijs weer op dit 'normale' niveau.

Gebruik informatiebron 5.

- 1p **25** Met hoeveel procent is de olieprijs gestegen in de periode 1 januari 2009 tot 1 september 2009? Schrijf je berekening op.
- 1p **26** De leden van de OPEC maken afspraken om de prijs van olie te beïnvloeden.
→ Moeten deze landen de productie vergroten of verkleinen om de olieprijs te laten stijgen? Verklaar je antwoord.
- 1p **27** De vraag naar olie heeft invloed op de olieprijs.
Door welke oorzaak neemt de vraag naar olie normaal gesproken af?
- A** Wanneer de verkoop van producten over de hele wereld langere tijd terugloopt.
 - B** Wanneer de winters in Amerika en Canada kouder zijn dan normaal.
 - C** Wanneer door een natuurramp er minder olie gewonnen wordt.
 - D** Wanneer op de Noordzee nieuwe olievelden worden ontdekt.

1p 28 Olie wordt betaald in dollars. De koers van de dollar is dus ook belangrijk voor de olieprijs. Als de koers van de dollar daalt ten opzichte van de euro, verandert de benzineprijs in Nederland.
→ Wordt de benzineprijs in Nederland hoger of lager door de lagere koers van de dollar? Geef de verklaring.

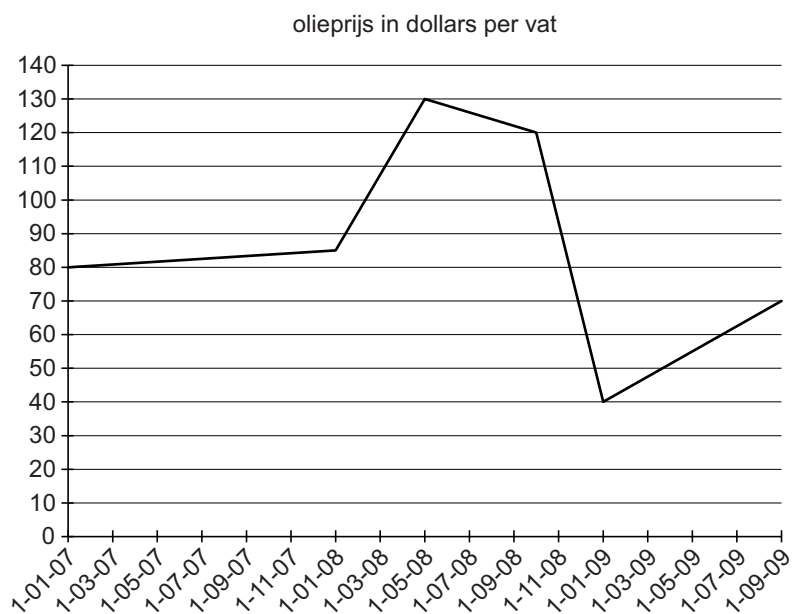
1p 29 Niet alleen de prijs van benzine verandert als gevolg van een veranderende olieprijs. De prijs van veel meer producten die wij in de winkel kopen verandert hierdoor.
→ Waarom verandert de prijs van veel meer producten als gevolg van een veranderende olieprijs?

Gebruik informatiebron 5.

1p 30 Een olieproducerend land deed eind december 2008 een voorstel om de 'normale' olieprijs te herstellen door de omvang van de 'buffervoorraad' te veranderen.
→ Moest deze buffervoorraad op 1-01-2009 vergroot of verkleind worden om de 'normale' olieprijs weer te bereiken?
Verklaar je antwoord.

Informatiebron 5

Olieprijs in dollars per vat

65 jaar, wat gaat er veranderen?

Bij de beantwoording van de vragen 31 tot en met 37 moet je soms gebruikmaken van de informatiebronnen 6 en 7 in de bijlage.

Vincent is 64 jaar. Hij is werkzaam als ambtenaar bij de gemeente Hoevelaken. Volgend jaar wordt hij 65 jaar en gaat hij stoppen met werken.

- 1p 31 Vincent heeft van zijn werkgever een overzicht gekregen van zijn jaarinkomen. Hij ziet dat er aan loonheffing € 6.000 is ingehouden. Waaruit bestaat de loonheffing?
- A premies volksverzekering en loonbelasting
 - B premies werknemersverzekering en loonbelasting
 - C premies werknemersverzekering en premies volksverzekering
 - D premies werknemersverzekering, premies volksverzekering en loonbelasting

Gebruik informatiebron 6.

- 1p 32 Als je informatiebron 6 bekijkt, dan zie je daar de tarieven staan voor box 1 van de inkomstenbelasting.
- Maak de zinnen kloppend door de juiste woorden te kiezen.
- Doe het zo:* Noteer de getallen (1) en (2) op je antwoordblad. Vul bij de getallen de juiste woorden in. Kies uit de woorden die tussen haakjes staan.

Inkomstenbelasting is een ... (1) ... (directe / indirecte) belasting.
De tarieven van box 1 zijn ... (2) ... (proportioneel / progressief).

- 1p 33 Vincent moet voor het invullen van de belastingaangifte het eigenwoningforfait weten. Hij vraagt zich af wat eigenwoningforfait nu eigenlijk inhoudt.
- Maak de zinnen kloppend door de juiste woorden te kiezen.
- Doe het zo:* Noteer de getallen (1) en (2) op je antwoordblad. Vul bij de getallen de juiste woorden in. Kies uit de woorden die tussen haakjes staan.

Eigenwoningforfait valt onder ... (1) ... (inkomsten / aftrekposten) in box 1.
De hoogte van het eigenwoningforfait wordt bepaald door een percentage van de ... (2) ... (verkoopwaarde / WOZ-waarde) van de woning.

- 1p 34 Na wat zoeken komt Vincent het volgende tegen:
Eigenwoningforfait € 2.000 en betaalde hypotheekrente € 5.000.
→ Moet Vincent meer of minder belasting betalen omdat hij een eigen huis heeft? Geef de verklaring.

Gebruik informatiebron 6.

- 2p 35 Vincent (64 jaar) heeft uitgerekend dat zijn belastbaar inkomen € 35.000 bedraagt en dat hij in totaal € 7.768 aan heffingskortingen heeft.
→ Bereken hoeveel Vincent aan belasting moet betalen na aftrek van de heffingskortingen. Schrijf je berekening op.

Gebruik informatiebron 6 en 7.

- 2p 36 Nu Vincent klaar is met zijn belastingaangifte gaat hij op zoek naar de veranderingen in de wetgeving die van invloed zijn op de door hem te betalen inkomstenbelasting, omdat hij 65 jaar wordt en dan ook stopt met werken.
→ Noem twee veranderingen die van invloed zijn op de hoogte van de door hem te betalen inkomstenbelasting. Geef aan wat die veranderingen inhouden.

- 1p 37 In 2009 is er een nieuwe heffingskorting ingevoerd: de doorwerkbonus. Die moet mensen stimuleren langer door te werken. De baas van Vincent heeft een voorbeeld uitgerekend: iemand met een bruto-inkomen van € 35.000 per jaar krijgt een doorwerkbonus van € 522,80. Voor iemand met een bruto-inkomen van € 70.000 per jaar bedraagt de doorwerkbonus € 918.
→ Werkt de doorwerkbonus in bovenstaand voorbeeld nivellerend of denivellerend? Leg je antwoord uit.

65 jaar, wat gaat er veranderen?

Informatiebron 6

Schijf	Omvang van de schijven	belasting-percentage tot 65 jaar	heffing over het totaal van de schijven tot 65 jaar	belasting-percentage 65 jaar en ouder
1	tot en met € 17.579	33,60%	€ 5.906	15,70%
2	van € 17.580 tot en met € 31.589	41,85%	€ 11.769	23,95%
3	van € 31.590 tot en met € 53.860	42%	€ 21.122	42%
4	van € 53.861 en hoger	52%		52%

bron: belastingdienst

Informatiebron 7

heffingskorting	jonger dan 65 jaar	65 jaar en ouder
algemene heffingskorting per kalenderjaar	€ 2.007	€ 935
arbeidskorting (maximaal)		
tot 57 jaar	€ 1.504	
57, 58 of 59 jaar	€ 1.762	
60 of 61 jaar	€ 2.018	
62, 63 of 64 jaar	€ 2.274	
65 jaar en ouder		€ 1.060
doorwerkbonus (maximaal)		
62 jaar	€ 2.296	
63 jaar	€ 3.214	
64 jaar	€ 4.592	
65 jaar		€ 918
66 jaar		€ 918
67 jaar en ouder		€ 459

bron: belastingdienst

Toerisme in Nederland

Bij de beantwoording van de vragen 38 tot en met 43 moet je soms gebruikmaken van informatiebron 8 en 9 in de bijlage.

Een dagje naar een pretpark, een rondvaart door de Amsterdamse grachten of drie weken kamperen op Texel? Dit zijn allemaal voorbeelden van toerisme. Toerisme is in Nederland een belangrijk onderdeel van de sector dienstverlening. Jaarlijks bezoeken ongeveer 10 miljoen buitenlandse gasten Nederland. Daarnaast overnachten Nederlanders zelf zo'n 16 miljoen keer in eigen land. Verder zijn er ook nog de dagtrips die in eigen land worden gemaakt.

Gebruik informatiebron 8.

- 1p **38** Hoe groot was het totaal aantal buitenlandse verblijfsgasten op Nederlandse campings in 2008? Schrijf je berekening op.

Gebruik informatiebron 8.

- 1p **39** Bereken het gemiddeld aantal nachten dat een buitenlandse verblijfsgast in 2008 op een Nederlandse camping doorbracht. Als je het antwoord op de vorige vraag niet hebt, gebruik dan als aantal buitenlandse verblijfsgasten 714.360. Schrijf je berekening op.

- 1p **40** In Drimmelen, Noord-Brabant, zijn Bart en Klazien de hardwerkende eigenaren van boerderijcamping De Groene Hoeve. Het bedrijf heeft 30 kampeerplaatsen en 10 vakantiehuisjes. De Groene Hoeve heeft een heel goed jaar achter de rug. Er waren meer gasten en overnachtingen dan ooit tevoren. Bart en Klazien hebben dat voor elkaar gekregen met minder personeel.

Welke conclusie is juist?

- A De arbeidsproductiviteit per jaar is gedaald.
- B De arbeidsproductiviteit per jaar is gelijk gebleven.
- C De arbeidsproductiviteit per jaar is gestegen.

Gebruik informatiebron 9.

- 2p 41 Berend, de oudste broer van Klazien, doet de financiële administratie voor De Groene Hoeve. Berend is nog druk bezig om alle financiële gegevens van afgelopen jaar te verwerken, maar een paar zaken heeft hij al aan Bart en Klazien doorgemailed.
→ Bereken voor De Groene Hoeve de nettowinst in euro's. Schrijf je berekening op.
- 1p 42 De schoolvakanties zijn de drukste perioden voor De Groene Hoeve. In Nederland worden schoolvakanties gespreid. De leerlingen in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs hebben niet allemaal op hetzelfde moment vakantie. Voor de vakantiespreiding is Nederland verdeeld in drie regio's, namelijk noord, midden en zuid.
→ Verklaar waarom de vakantiespreiding in Nederland een positieve invloed heeft op het bedrijfsresultaat van bedrijven als De Groene Hoeve.
- 2p 43 Bart en Klazien hebben plannen om hun bedrijf op termijn om te bouwen tot een klimaatneutrale boerderijcamping. Klimaatneutraal houdt in dat de CO₂-uitstoot van de camping tot nul wordt teruggebracht door energiebesparende maatregelen en inkoop van duurzame energie. Bart en Klazien willen dit gaan doen omdat ze milieubewuste mensen zijn, maar ze verwachten dat die stap zeker ook invloed zal hebben op de bedrijfsvoering en het bedrijfsresultaat.
→ Maak de zinnen kloppend door de juiste woorden te kiezen.

Doe het zo: Noteer de getallen (1), (2), (3), (4) en (5) op je antwoordblad. Vul bij de getallen de juiste woorden in. Maak je keuze uit de volgende woorden:

btw - investeringen - maatschappelijke kosten - markt - omzet - ondernemen - risico's - veranderen - verbeteren - werkloosheid

Let op: niet alle woorden hoeven gebruikt te worden.

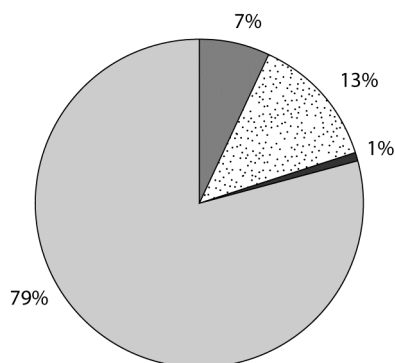
De ... (1) ... die gedaan moeten worden, zullen op termijn leiden tot lagere bedrijfskosten. Klimaatneutraal ... (2) ... leidt tot een beter klimaat en daarmee tot verlaging van de ... (3) Bovendien onderscheidt een klimaatneutrale camping zich op een positieve manier in de ... (4) Dat zal op termijn leiden tot een stijging van de ... (5)

Toerisme in Nederland

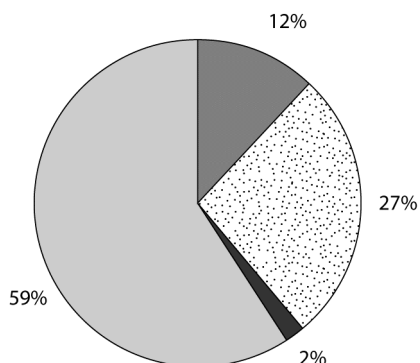
Informatiebron 8

Inkomend toerisme

Buitenlandse verblijfgasten in Nederland 2008 (totaal 10.104.000)

Overnachtingen door buitenlandse verblijfgasten in Nederland 2008 (totaal 25.268.000)

Hotels Campings Bungalows Groepsaccommodaties

bron: CBS

Informatiebron 9

Uit de mail van Berend

Omzet 'De Groene Hoeve'	€ 275.000
-------------------------	-----------

Bedrijfsresultaten in % van de omzet:	
Inkopen	20,4%
Brutowinst %
Totale kosten	68,9%
• Loonkosten	25,6%
• Energiekosten	4,4%
• Huisvestingskosten	13,7%
• Verkoopkosten	5,2%
• Overige kosten	8,9%
• Afschrijvingen	9,9%
• Financiële lasten	1,2%

Kroatië bij de EU?

Bij de beantwoording van de vragen 44 tot en met 48 hoef je géén gebruik te maken van een informatiebron.

Wouter zit nog op school. In de klas bespreken Wouter en zijn klasgenoten tijdens de lessen economie of Kroatië op 1 juli 2013 lid zou kunnen worden van de Europese Unie (EU).

- 1p 44 De EU is een voorbeeld van een economische unie. De totstandkoming van deze economische unie heeft lang geduurd.
→ Noem een kenmerk van een economische unie.
- 1p 45 In Kroatië is het Nationaal Inkomen per hoofd van de bevolking € 15.390. Dit is 56,6% van het gemiddelde van de Europese Unie.
→ Bereken wat het gemiddelde Nationaal Inkomen per hoofd van de bevolking van de Europese Unie is. Schrijf je berekening op.
- 1p 46 De lonen liggen in Kroatië gemiddeld lager dan in andere Europese landen. Dat kan een voordeel zijn voor Kroatië. Er zal een grotere vraag zijn naar producten uit Kroatië.
Hieronder staan 3 verschijnselen:
1 de bedrijfskosten zijn lager
2 de verkoopprijzen zijn lager
3 betere concurrentiepositie van Kroatië

Zet de verschijnselen in een zodanige volgorde dat een logische gedachtegang ontstaat.

- A lagere lonen → 1 → 2 → 3 → grotere vraag naar producten uit Kroatië
B lagere lonen → 1 → 3 → 2 → grotere vraag naar producten uit Kroatië
C lagere lonen → 2 → 1 → 3 → grotere vraag naar producten uit Kroatië
D lagere lonen → 2 → 3 → 1 → grotere vraag naar producten uit Kroatië
E lagere lonen → 3 → 1 → 2 → grotere vraag naar producten uit Kroatië
F lagere lonen → 3 → 2 → 1 → grotere vraag naar producten uit Kroatië

- 1p 47 Als Kroatië ook tot de Europese Monetaire Unie (EMU) wil behoren, dan is een eis dat het (financierings)tekort niet meer mag zijn dan 3% van het Bruto Binnenlands Product. Wanneer lidstaten namelijk een hoger tekort hebben, kan de werkloosheid stijgen. Hieronder staan drie verschijnselen:
- 1 De bestedingen dalen.
 - 2 De rente stijgt.
 - 3 Overheden moeten meer geld lenen.

In welke regel staan de bovenstaande verschijnselen zo dat een logische gedachtegang ontstaat?

- A hoger tekort → 1 → 2 → 3 → werkloosheid stijgt
 - B hoger tekort → 1 → 3 → 2 → werkloosheid stijgt
 - C hoger tekort → 2 → 1 → 3 → werkloosheid stijgt
 - D hoger tekort → 2 → 3 → 1 → werkloosheid stijgt
 - E hoger tekort → 3 → 1 → 2 → werkloosheid stijgt
 - F hoger tekort → 3 → 2 → 1 → werkloosheid stijgt
- 1p 48 In januari 2012 heeft 66% van de Kroatische bevolking ingestemd met het lidmaatschap van de EU.
- Wat zou echter een goed argument zijn geweest om juist geen lid van de EU te worden.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.